

03/2013

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Mervi Takala (toim.)

Katsaus perhe-eläkkeeseen

Perhe-eläke muodostuu lesken- ja lapseneläkkeestä. Perhe-eläkettä maksetaan työ- ja kansaneläkkeenä, tapaturmakorvauksina ja ryhmähenkivakuutuksena. Lakisääteinen turva leskeytyksen jälkeen riippuu lesken ja lapsien iästä, eläkkeistä ja muista etuuksista.

Vuonna 1966 työeläkelakeihin tehtiin lisäys perhe-eläkkeistä ja vuonna 1969 hyväksyttiin yleinen perhe-eläkelaki. Vuonna 1990 tehtiin perhe-eläkkeeseen uudistus, jossa myös miehille tuli oikeus leskeneläkkeeseen. Samalla eläkkeenlaskentaa muutettiin.

Kelan leskeneläkettä voi saada leski, joka ei ole täyttänyt 65 vuotta. Leskeneläkkeeseen kuuluu puolen vuoden ajan maksettava alkueläke ja sen jälkeen mahdollisesti jatkoeläke. Kelan lapseneläkkeeseen kuuluvat perusmäärä ja täydennysmäärä ja sitä maksetaan kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Päätoiminen opiskelija voi saada lapseneläkettä, kunnes täyttää 21 vuotta.

Työeläkelakien mukaista perhe-eläkettä voidaan maksaa työeläkelakien piiriin kuuluneen kuolleen henkilön puolisolle ja lapsille. Perhe-eläkkeen voivat saada leski, entinen puoliso, rekisteröidyn parisuhteen eloon jäänyt osapuoli ja lapset. Lapseneläkkeen saamisen edellytyksenä on, että lapsi on edunjättäjän kuollessa alle 18-vuotias.

Perhe-eläkkeen perusteena on edunjättäjän kuolinhetkellään saama eläke tai eläke, jonka hän olisi saanut, jos hän olisi tullut työkyvyttömäksi kuolinpäivänään. Lesken omat työeläkkeet, joko hänen jo maksussa olevat eläkkeensä tai hänen laskennalliset eläkkeensä voivat vaikuttaa vähentävästi leskeneläkkeeseen. Leskeneläkkeen vähennys tehdään eläkkeeseen myös, kun nuorin lapsista täyttää 18 vuotta.

Perhe-eläkkeitä maksettiin vuoden 2011 lopussa kaikkiaan 284 300 henkilölle, joista leskeneläkkeitä oli 262 600 ja lapseneläkkeitä 21 600. Miesleskien osuus on 17 prosenttia. Suurin osa leskeneläkkeen saajista on yli 65-vuotiaita naisia.

Eläketurvakeskuksen ja Kelan rekisteriin perustuvassa tarkastelussa ilmeni, että leskeneläkettä maksetaan aiempaa pidempään. Kun vuonna 1992 päättynyttä eläkettä maksettiin keskimäärin 9,3 vuotta, on maksuaika noussut kymmenessä vuodessa 15,3 vuoteen. Tässä näkyy leskien ikärakenteen muutos, lesket ovat entistä vanhempia.

Keskimääräinen leskeneläke vuonna 2011 oli 519 euroa. Naisten leskeneläke oli keskimäärin 574 euroa ja miesten 202 euroa. Lapseneläke oli 335 euroa. Perhe-eläkkeensaajien lakisääteisen eläketurvan taso on lähes samalla tasolla muihin eläkkeensaajiin verrattuna. Perhe-eläkemeno vuonna 2011 oli 1 634 miljoonaa euroa, ja osuus kokonaiseläkemenosta seitsemän prosenttia.

Tilastokeskuksen tulonjakotutkimuksesta saadaan kotitalouden käytettävissä oleva tulo, jota laskettaessa kotitalouden kaikki tulot otetaan huomioon. Vuonna 2008 eläkeläisleskien toimeentulo oli keskimäärin 16 800 euroa vuodessa. Eläkeläisleskien toimeentulo on noin 85 prosenttia kaikkien eläkeläisten toimeentulosta. Ero yksinasumisen yleisyydessä selittää pitkälti sen, miksi eläkeläisleskien toimeentulo on matalampi kuin kaikilla eläkeläisillä keskimäärin.

Koko väestön tulonjaossa eläkeläislesket ovat keskimääräistä pienituloisempia ja köyhyysriski on noussut. Eläkeläisten toimeentulo laskee leskeksi tulon seurauksena keskimäärin kymmenen prosenttia, kun taas työssä käyvillä se säilyy melko ennallaan. Toimeentulon taso oli työssäkäyvillä leskillä korkeampi kuin eläkeläisleskillä. Sukupuolen mukaan tarkasteltuna toimeentulo laskee ensisijaisesti naisilla.

Lisätietoja:

Mervi Takala
Eläketurvakeskus
Sähköposti: mervi.takala@etk.fi
Puhelin: 029 411 2162

Aineistotilaukset:

www.etk.fi › Julkaisut › Tutkimusjulkaisut ›
Raportit › Katsaus perhe-eläkkeeseen
tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-184-0 (nid.)

ISBN 978-951-691-185-7 (PDF)

ISSN-L 1238-5948

ISSN 1238-5948 (painettu)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 411 20
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 411 20
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus Finland
Telephone +358 29 411 20
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
› julkaisut